

SLAPP-direktiivin täytäntöönpano

Työryhmän mietintö
Lausuntotiivistelmä

Oikeusministeriön julkaisuja, Mietintöjä ja lausuntoja 2025:41

SLAPP-direktiivin täytäntöönpano

Työryhmän mietintö
Lausuntotiivistelmä

Anna Kontiokari

Oikeusministeriö Helsinki 2025

Julkaisujen jakelu

Distribution av publikationer

**Valtioneuvoston
julkaisuarkisto Valto**

Publikations-
arkivet Valto

julkaisut.valtioneuvosto.fi

Oikeusministeriö

CC BY-NC-SA 4.0

ISBN pdf: 978-952-400-469-5

ISSN pdf: 2490-1172

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2025

SLAPP-direktiivin täytäntöönpano
Työryhmän mietintö
Lausuntotiivistelmä

Oikeusministeriön julkaisuja, Mietintöjä ja lausuntoja 2025:41		Teema	Mietintöjä ja lausuntoja
Julkaisija	Oikeusministeriö		
Tekijä/t	Anna Kontiokari		
Kieli	suomi	Sivumäärä	24

Tiivistelmä

Lausunnonantajat kannattavat laajalti työryhmän esittämää tapaa implementoida direktiivi Suomen oikeuteen. Moni lausunnonantaja kuitenkin pitää ehdotettua soveltamisalaa kapeana ja ehdottaa soveltamisalan laajentamista kansallisiin riita-asioihin ja rikosoikeudellisiin asioihin. Lausunnonantajat kiinnittävät lisäksi lausunnoissaan erityistä huomiota mietinnön määritelmiin ja häirintäkannemaksua koskeviin pykäliin.

Lausunnonantajat katsovat, että jatkovalmistelussa tulisi tarkastella erityisesti yleisen edun ja väärinkäyttöön perustuvan oikeudenkäynnin määritelmiä, sekä välttää käyttämästä direktiivissä virheellisesti käännettyjä termejä. Häirintäkannemaksun osalta lausunnonantajat kiinnittävät erityistä huomioita maksun enimmäismäärään, jota pidetään alhaisena, sekä häirintäkannemaksun suhteeseen kaksoisrangaistavuuden kieltoon. Useat lausunnonantajat katsovat, että häirintäkannemaksun määrääminen saattaisi estää rikosoikeudelliset seuraamukset. Lausunnonantajat korostavat lisäksi tiedottamisen ja koulutuksen tärkeyttä SLAPP-ilmion tunnistamisessa ja kanteiden ehkäisemisessä.

Asiasanat oikeudenkäynti, prosessioikeus, tuomioistuimet, asianosaiset

ISBN PDF 978-952-400-469-5 **ISSN PDF** 2490-1172
Asianumero - **Hankenumero** OM052:00/2024

Julkaisun osoite <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-400-469-5>

Genomförande av SLAPP-direktivet

Arbetsgruppsbetänkande

Sammandrag av utlåtandena

Justitieministeriets publikationer, Betänkanden och utlåtanden 2025:41		Tema	Betänkanden och utlåtanden
Utgivare	Justitieministeriet		
Författare	Anna Kontiokari		
Språk	finska	Sidantal	24

Referat

I stor utsträckning understöder remissinstanserna det sätt att genomföra direktivet i finsk rätt som arbetsgruppen föreslår. Många remissinstanser anser dock det föreslagna tillämpningsområdet som snävt och föreslår att det utvidgas till att omfatta även nationella tvistemål och straffrättsliga ärenden. Remissinstanserna fäster dessutom särskild uppmärksamhet vid definitionerna i betänkandet och paragraferna om avgiften för rättegångsmissbruk.

Remissinstanserna anser att definitionerna av allmänt intresse och rättegångsmissbruk bör särskilt granskas i fortsättning. När det gäller avgiften för rättegångsmissbruk fäster remissinstanserna särskild uppmärksamhet vid avgiftens maximibelopp, som anses vara lågt, samt vid avgiftens förhållande till förbudet mot dubbel straffbarhet. Flera remissinstanser anser att påförandet av en avgift för rättegångsmissbruk kan förhindra straffrättsliga påföljder. Remissinstanserna betonar dessutom vikten av information och utbildning när det gäller att identifiera SLAPP-fenomenet och förebygga talan.

Nyckelord domstolar, rättegång, processrätt, parter

ISBN PDF	978-952-400-469-5	ISSN PDF	2490-1172
Ärendenummer	-	Projektnummer	OM052:00/2024

URN-adress <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-400-469-5>

Sisältö

1	Johdanto	6
1.1	Työryhmän mietintö ja lausuntokierros	6
1.2	Yhteenvedo lausunnoista	8
2	Yleistä mietinnöstä	9
2.1	Täytäntöönpanon peruslähtökohdat	9
2.2	Kanteiden yleisyys	9
2.3	Säätelyn paikka	10
2.4	Liittymä perus- ja ihmisoikeuksiin	10
2.5	Vähimmäisvelvoitteisiin rajoittuva täytäntöönpano	11
2.6	Vaikutus tuomioistuinlaitoksen resursseihin	11
3	Eriyiset kannanotot lakiehdotuksesta	12
3.1	Soveltamisala 2 §	12
3.1.1	Soveltaminen kansallisiin riita-asioihin	12
3.1.2	Soveltaminen rikosasioihin	14
3.2	Määritelmät 3 §	15
3.2.1	Yleinen etu	15
3.2.2	Väärinkäyttöön perustuva oikeudenkäynti	15
3.3	Selvästi perusteettoman kanteen hylkääminen 5 §	16
3.4	Vakuus 6–10 §	16
3.5	Vastajan tukeminen oikeudenkäynnissä 11 §	17
3.6	Häirintäkannemaksu 12–13 §	17
3.6.1	Häirintäkannemaksun määrä	18
3.6.2	Ne bis in idem -kiellon merkitys	19
3.6.3	Uhrin oikeus vahingonkorvaukseen	20
4	Muuta mietinnöstä	22
4.1	Tiedottaminen	22
4.2	Koulutus	22
4.3	Säätelyn voimaantulo ja toimeenpano	23
4.4	Muuta	23
5	Muita kehittämissideoita	24

1 Johdanto

1.1 Työryhmän mietintö ja lausuntokierros

Oikeusministeriö asetti 16.10.2024 työryhmän valmistelemaan niin sanotun SLAPP-direktiivin (EU) 2024/1069 täytäntöönpanemiseksi tarpeelliset säännökset. Työryhmän tehtävänä oli arvioida, mitä lainsäädäntömuutoksia direktiivin täytäntöönpano edellyttää ja valmistella tarvittavat lainsäädäntömuutokset. Työryhmän tuli arvioida myös muutosten pääasialliset vaikutukset. Työryhmän mietintö oli laadittava hallituksen esityksen muotoon.

Työryhmä julkaisi 20.5.2025 mietintönsä ([SLAPP-direktiivin täytäntöönpano : Työryhmän mietintö. Oikeusministeriön julkaisuja, mietintöjä ja lausuntoja 2025:28](#)). Työryhmän mietintö julkaistiin

Työryhmämietinnöstä pyydettiin lausunto 53 taholta lausuntopyynnöllä, joka julkaistiin 20.5.2025 lausuntopalvelu.fi-sivustolla. Lausuntoaika päättyi 1.7.2025. Lausunto saatiin 22 taholta. Lausuntopyyntö ja lausunnot ovat nähtävissä Lausuntopalvelussa (www.lausuntopalvelu.fi). Lausunnon antaneet on merkitty *:lla.

Amnesty International*
Eduskunnan oikeusasiamies*
Etelä-Karjalan kärjäoikeus
Etelä-Pohjanmaan kärjäoikeus*
Etelä-Savon kärjäoikeus
Finnwatch*
Greenpeace
Helsingin hovioikeus
Helsingin kärjäoikeus*
Helsingin yliopiston oikeustieteellinen tiedekunta
Ihmisoikeuskeskus*
Ihmisoikeusliitto
Itä-Suomen hovioikeus
Itä-Suomen yliopiston yhteiskuntatieteiden ja kauppatieteiden tiedekunnan oikeustieteiden laitos
Itä-Uudenmaan kärjäoikeus
Julkiset oikeusavustajat ry
Kainuun kärjäoikeus

Kanta-Hämeen kärjäoikeus*
Keski-Suomen kärjäoikeus*
KIOS
Korkein oikeus
Kymenlaakson kärjäoikeus
Lapin kärjäoikeus
Lapin yliopiston oikeustieteiden tiedekunta
Luvan saaneet oikeudenkäyntiavustajat ry
Länsi-Uudenmaan kärjäoikeus
Markkinaoikeus
Medialiitto*
Oikeuspalveluvirasto*
Oksiala-Mäki-Petäjä Kirsi*
Oulun kärjäoikeus
Pakolaisneuvonta
Pelastakaa Lapset
Pirkanmaan kärjäoikeus
Pohjanmaan kärjäoikeus
Pohjois-Karjalan kärjäoikeus*
Professori Tuula Linna*
Päivät-Hämeen kärjäoikeus
Rovaniemen hovioikeus
Suomen Asianajajat*
Suomen Journalistiliitto*
Suomen Lakimiesliitto ry
Suomen luonnonsuojeluliitto*
Suomen Pen
Suomen tuomariliitto ry*
Syyttäjälaitos*
Tuomioistuinvirasto
Turun hovioikeus
Turun yliopiston oikeustieteellinen tiedekunta
Ulosottolaitos*
Uskontojen uhrien tuki UUT ry*
Vaasan hovioikeus
Valtakunnansyyttäjän toimisto
Valtioneuvoston oikeuskansleri
Varsinais-Suomen kärjäoikeus
Vihavainen One*
WWF
Yliopistonlehtorit Jaakko Markus ja Juhana Riekkinen*

1.2 Yhteenveto lausunnoista

Lausunnonantajat kannattavat laajalti työryhmän esittämää tapaa implementoida direktiivi Suomen oikeuteen. Moni lausunnonantaja kuitenkin pitää ehdotettua soveltamisalaa tarpeettoman kapeana. Osassa lausunnoista kannatetaan soveltamisalan laajentamista joko kansallisiin riita-asioihin tai rikosasioihin tai molempiin. Lausunnonantajat kiinnittävät lisäksi lausunnoissaan erityistä huomiota mietinnön määritelmiin ja häirintäkannemaksua koskeviin pykäliin.

Lausunnonantajat katsovat, että jatkovalmistelussa tulisi tarkastella erityisesti yleisen edun ja väärinkäyttöön perustuvan oikeudenkäynnin määritelmiä, sekä varmistaa, ettei mahdollisia direktiivin käänkösvirheitä esiinny. Häirintäkannemaksun osalta lausunnonantajat kiinnittävät erityistä huomioita maksun enimmäismäärään, jota pidetään alhaisena, sekä häirintäkannemaksun suhteeseen kaksoisrangaistavuuden kieltoon. Useat lausunnonantajat katsovat, että häirintäkannemaksua on pidettävä rangaistusluontoisena seuraamuksena, ja kantavat huolta siitä, että häirintäkannemaksun määrääminen saattaisi estää rikosoikeudelliset seuraamukset. Lausunnonantajat korostavat lisäksi tiedottamisen ja koulutuksen tärkeyttä SLAPP-ilmiön tunnistamisessa ja kanteiden ehkäisemisessä.

2 Yleistä mietinnöstä

2.1 Täytäntöönpanon peruslähtökohdat

Suomen luonnonsuojeluliitto, Helsingin käräjäoikeus, Oikeuspalveluvirasto, Suomen Asianajajat, Suomen tuomariliitto, Medialiitto ja professori Tuula Linna kannattavat työryhmän esittämää tapaa panna direktiivi täytäntöön.

Uskontojen uhrien tuki UUT ry pitää tärkeänä, että SLAPP-toiminnan kohteeksi joutuvalla toimijalla on tarjolla niitä tukitoimia, jotka mietinnössä mainitaan.

Medialiitto katsoo, että direktiivi ei merkittävästi paranna journalistisen työn turvallisuutta.

2.2 Kanteiden yleisyys

Medialiitto sekä yliopistonlehtorit *Jaakko Markus ja Juhana Riekkinen* yhtyvät mietinnössä esitettyyn arvioon siitä, ettei Suomessa tiettävästi juuri esiinny julkista keskustelua vaientavia häirintäkanteita.

Suomen luonnonsuojeluliitto katsoo, että maan rajat ylittävät tapaukset tulisivat olemaan hyvin harvinaisia varsinkin Suomen kaltaisessa maassa.

Professori Tuula Linna pitää oletettavana, että SLAPP-kanteita esiintyy Suomessa.

Finnwatch ja Amnesty International katsovat, että SLAPP-kanteiksi katsottavia kanteita on viime vuosina pantu vireille myös Suomessa.

Finnwatchin mukaan Suomessa vireille pannut kanteet osoittavat, että mietinnössä mainitut prosessilainsäädännölliset tekijät eivät välttämättä ole riittäviä suojelemaan häirintäkanteilta.

Uskontojen uhrien tuki UUT ry huomauttaa, että siihen on kohdistunut SLAPP-tyyppistä toimintaa globaalisti toimivan uskonyhteisön taholta.

Eduskunnan oikeusasiamies ja Pohjois-Karjalan käräjäoikeus katsovat, ettei julkisen keskustelun tukahduttamiseen liittyvän pelotevaikutuksen kannalta välttämättä ole olennaista, millaisia korvauksia jutussa tuomitaan, vaan se, kuinka suuria korvauksia siinä vaaditaan. Täten ei voida lähteä siitä, että SLAPP-ilmiötä automaattisesti rajoitaisi se, että oikeudenkäynnissä tuomittavat vahingonkorvaukset ovat Suomessa tyyppillisesti määrältään maltillisia.

Kanteiden yleisyys tulevaisuudessa

Ihmisoikeuskeskus ja Amnesty International katsovat, ettei direktiivin kansallisen toimeenpanon tulisi perustua vain nykytilanteen arviointiin ja oletukseen tilanteen säilymisestä ennallaan.

Amnesty International ja professori Tuula Linna pitävät mahdollisena, että häirintäkanteiden määrä kasvaa Suomessa tulevaisuudessa.

2.3 Sääntelyn paikka

Suomen Asianajajat katsoo perustelluksi, että SLAPP -kanteita koskeva laki säädetään erillisenä, eikä muutoksia tehdä oikeudenkäymiskaareen. Tätä tukee se, ettei ehdotetun lain soveltamisalaan kuuluvia SLAPP-kanteita ole tiettävästi vielä esiintynyt Suomessa. Tällöin kaikkien riita-asioiden menettelysääntöjen muuttaminen olisi tarpeetonta ja omiaan monimutkaistamaan prosessisäännöstöä.

2.4 Liittymä perus- ja ihmisoikeuksiin

Suomen Asianajajat katsoo, että mietinnössä ehdotetut keinot SLAPP-kanteiden ehkäisemiseksi ovat perusteltuja ja tukevat sananvapauden toteutumista. Suomen Asianajajat korostaa, että sananvapauden suojaaminen ei saa johtaa siihen, että oikeussuojan hakemista rajoitetaan perusteettomasti. Suomen Asianajajien mukaan ehdotetut keinot voivat ehkäistä oikeudenkäytön väärinkäyttöä ilman, että ne rajoittavat oikeutta oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin.

Suomen Asianajajat tuo esiin, että koska kyse on Euroopan unionin oikeuteen kuuluvan säädöksen täytäntöönpanosta, jossa sovelletaan unionin oikeutta, mietinnössä olisi perusteltua viitata myös EU:n perusoikeuskirjan 54 artiklaan, joka vastaa ihmisoikeussopimuksen 17 artiklan oikeuksien väärinkäytön kieltoa nimenomaan unionin oikeuden soveltamisalalla.

Suomen Asianajajat katsoo, että lainsäädännön tulee turvata yhdenvertaiset mahdollisuudet osallistua julkiseen keskusteluun ilman pelkoa oikeudellisesta häirinnästä. Suomen Asianajajat pitää tärkeänä tunnistaa, että SLAPP-kanteet voivat kohdistua erityisesti haavoittuvassa asemassa oleviin ryhmiin.

2.5 Vähimmäisvelvoitteisiin rajoittuva täytäntöönpano

Eduskunnan oikeusasiamies, Pohjois-Karjalan käräjäoikeus ja Amnesty International kritisoivat direktiivin minimitasoista implementointia.

Professori Tuula Linna, Suomen luonnonsuojeluliitto ja Amnesty International katsovat, että julkiseen keskusteluun osallistuvia ei tällä hetkellä suojata kansallisella tasolla SLAPP-säännösten velvoitteita vastaavasti.

Amnesty International katsoo, että direktiivin vähimmäisvelvoitteisiin rajoittuvalla täytäntöönpanolla ei voida saavuttaa tavoitetta suojella julkiseen keskusteluun osallistuvia henkilöitä ilmeisen perusteettomilta vaatimuksilta ja väärinkäyttöön perustuvilta oikeudenkäynneiltä kuin osittain.

2.6 Vaikutus tuomioistuinlaitoksen resursseihin

Helsingin käräjäoikeudella ei ole mietinnön perustelut huomioon ottaen aihetta arvioida, että muutoksilla olisi merkittäviä vaikutuksia tuomioistuinten työmääriin.

3 Erityiset kannanotot lakiehdotuksesta

3.1 Soveltamisala 2 §

Amnesty International huomauttaa, että ehdotus ei millään tavalla tehosta julkista osallistumista harjoittavien suoja häirintäkanteilta, joilla ei ole rajat ylittäviä vaikutuksia tai jotka ovat rikosasioita.

Uskontojen uhrien tuki UUT ry katsoo, että mikäli lakia sovelletaan vain rajat ylittäviin tapauksiin ja sitä ei sovelleta rikostapauksiin, asiallista kritiikkiä uskonyhteisöjen toiminnasta esittävä taho voi joutua vaikeuksiin SLAPP-toiminnan seurauksena.

Medialiitto huomauttaa, että ehdotuksen soveltamisala kattaa vain hyvin pienen osan tilanteista, joissa on kyse julkiseen keskusteluun osallistumisesta. Suomessa sananvapauden käytön oikeudelliset riskit ovat pääsääntöisesti rikosoikeudellisia eikä niillä tyypillisesti ole kansainvälistä liityntää.

3.1.1 Soveltaminen kansallisiin riita-asioihin

Suomen tuomariliitto, Eduskunnan oikeusasiamies, Pohjois-Karjalan käräjäoikeus, Finnwatch, Amnesty International, Ihmisoikeuskeskus sekä Suomen luonnonsuojeluliitto katsovat, että myös kansallisella tasolla tulisi olla riittävä suoja häirintäkanteita vastaan ja soveltamisala tulisi laajentaa koskemaan kansallisia riita-asioita.

Keski-Suomen käräjäoikeus, Kanta-Hämeen käräjäoikeus sekä yliopistonlehtorit Jaakko Markus, Juhana Riekkinen ja professori Tuula Linna ehdottavat, että soveltamisalaa tulisi harkita laajennettavaksi kansallisesti riita-asioihin.

Amnesty International ja Eduskunnan oikeusasiamies ja Pohjois-Karjalan käräjäoikeus huomauttavat, että oikeussuojan tarpeet SLAPP-kanteiden ehkäisemiseksi ovat olemassa myös silloin, kun toiminta tapahtuu kokonaisuudessaan Suomen rajojen sisäpuolella.

Amnesty International nostaa esiin komission suosituksen (C(2022) 2428), jossa kehoitetaan jäsenvaltioita sisällyttämään lainsäädäntöönsä direktiiviä vastaavia takeita myös kansallisella tasolla sekä Euroopan neuvoston ministerineuvoston

suosituksen (CM/Rec(2024)2), jossa kehoitetaan jäsenmaita luomaan kattava lainsäädäntö suojaamaan julkista osallistumista ja estämään julkiseen osallistumiseen kohdistuva oikeudellinen häirintä.

Suomen journalistiliitto ja Amnesty International katsovat ettei voida pitää hyväksyttävänä lähtökohtaa, jossa kotimaassa tapahtuvan strategisen häirintäkanteen uhri ei saa samantasoisia suojaa ja tukea kuin ulkomailla tapahtuvan strategisen häirintäkanteen uhri.

Suomen tuomariliitto katsoo, että oikeudenkäytön tehostamiseksi ja oikeusturvan vahvistamiseksi tulisi olla nykyistä tehokkaampia oikeussuojakeinoja sellaisia kanteita vastaan, jotka on nostettu haitanteko- tai painostustarkoituksessa.

Professori Tuula Linna katsoo, että lakiehdotuksen säännösten tulisi soveltua myös kansallisiin kverulanttikanteisiin.

Finnwatch ja Amnesty International nostavat esille, että CASE:n mukaan alle kymmenessä prosentissa kanteista kantajan ja vastaajan kotipaikka on eri maissa ja pitävät selvänä, että merkittävä osa SLAPP-kanteista on sellaisia, ettei niillä ole rajat ylittäviä vaikutuksia.

Yliopistonlehtorit Jaakko Markus ja Juhana Riekkinen katsovat, että lain laajempi soveltamisala olisi omiaan edistämään sisällöllisiä tavoitteita: sananvapautta ja julkista keskustelua. Soveltamisalan rajausta näyttää siltä kuin Suomeen rajoittuvan julkisen keskustelun vaientaminen häirintäkanteella olisi kategorisesti vähemmän moitittavaa kuin rajat ylittävän julkisen keskustelun vaientaminen häirintäkanteella.

Yliopistonlehtorit Jaakko Markus ja Juhana Riekkinen katsovat, ettei laajempi soveltamisala ei toisi merkittäviä lieveilmiöitä. Lausunnonantajat eivät pidä vakuuttavana mietinnössä esitettyä arviota, jonka mukaan laajempi soveltamisala olisi "omiaan lähinnä monimutkaistamaan menettelysäännöstöä". Ehdotetun kaltainen laki voitaisiin säätää myös ilman rajausta "rajat ylittäviä vaikutuksia" niin, että se edelleen pysyisi kapea-alaisena erityislakina. Soveltamisalan laajennus myös poistaisi tulkinnanvaraisuuden, joka nyt ehdotetun lain 3 §:n 1 kohtaan liittyy.

Uskontojen uhrien tuki UUT ry katsoo, että mikäli lainsäädäntöä sovelletaan ainoastaan rajat ylittäviin tapauksiin, jää uskonyhteisöjen kritisoiminen vaille lainsuojaa SLAPP-toiminnalta.

3.1.2 Soveltaminen rikosasioihin

Amnesty International, Finnwatch ja Uskontojen uhrien tuki UUT ry katsovat, että soveltamisalan tulisi kattaa rikosoikeudelliset kanteet.

Eduskunnan oikeusasiamies, Pohjois-Karjalan kärjäoikeus, Keski-Suomen kärjäoikeus ja Kanta-Hämeen kärjäoikeus katsovat, että soveltamisalaa tulisi harkita laajennettavan kattamaan rikosoikeudelliset kanteet.

Eduskunnan oikeusasiamies, Pohjois-Karjalan kärjäoikeus, Finnwatch, Yliopistonlehtorit Jaakko Markus ja Juhana Riekkinen katsovat, että Suomessa vaientamiseen käytetään pikemmin perättömiä rikosilmoituksia kuin siviilikanteita.

Yliopistonlehtorit Jaakko Markus ja Juhana Riekkinen suhtautuvat ymmärtävästi siihen, ettei ehdotuksen velvoitteita ole ulotettu rikosoikeudellisiin tapauksiin, koska direktiivin mukaiset keinot eivät sellaisinaan istu rikosprosessiin.

Uskontojen uhrien tuki UUT ry huomauttaa, että uskonnollisilla yhteisöillä on käytössään joitakin oikeudellisia toimintamalleja, jotka poikkeavat elinkeinoelämän vastaavista. Yhteisöt voivat esimerkiksi pyrkiä esittämään niihin kohdistuva asiallinen kritiikki vihapuheena tai kiihottamisena kansanryhmää vastaan. Näin sananvapautteen kuuluva asiallisen kritiikin esittäminen voi muodostua rikosasiaksi.

Finnwatch nostaa esiin kansalaisjärjestökoalitio CASEn (Coalition against SLAPPs in Europe) tuoreimman seurantaraportin, jonka mukaan lähes 22 prosenttia SLAPP-kanteista Euroopassa on rikosoikeudellisia kanteita.

Keski-Suomen kärjäoikeus nostaa esiin selvityksen oikeusvaltion kriisinkestävyydestä oikeushallinnon toimivuuden näkökulmasta (oikeusministeriön julkaisuja, Selvityksiä ja ohjeita 2025:24), jossa todetaan Euroopan komission nostaneen vuoden 2024 oikeusvaltioraportissaan Suomen osalta kehityskohteeksi muun muassa tarpeen toimittajien häirintään puuttumiselle, millä viitattaneen muun muassa toimittajia vastaan tehtyihin rikosilmoituksiin ja somehäirintään.

Eduskunnan oikeusasiamies, Pohjois-Karjalan kärjäoikeus ja Keski-Suomen kärjäoikeus nostavat esille, että Suomessa väitetyn rikoksen asianomistaja voi toissijaisen syyteoikeutensa perusteella ajaa rangaistusvaatimusta tuomioistuimessa, vaikka virallisen syyttäjän näkemyksen mukaan perusteita syytteen nostamiseen ei olisi.

Eduskunnan oikeusasiamies ja Pohjois-Karjalan käräjäoikeus katsovat, että mikäli SLAPP-tyyppinen toiminta Suomessa yleistyy, julkista keskustelua pyrittäisiin todennäköisesti tukahduttamaan rikosilmoituksia tekemällä ja tarvittaessa käyttämällä asianomistajan toissijaista syyteoikeutta.

3.2 Määritelmät 3 §

Medialiitto katsoo, että ehdotetut lain 3 §:n luetelmakohtien 2 ja 3 määritelmät kuvaavat laajuudessaan hyvin julkisen keskustelun ja perusoikeuksien välistä suhdetta SLAPP-kontekstia yleisemminkin.

3.2.1 Yleinen etu

Eduskunnan oikeusasiamies, Finnwatch ja Pohjois-Karjalan käräjäoikeus katsovat, että lakiehdotukseen otettu yleisen edun käsite, joka perustuu direktiivin suomenkielisen kieliversion 4 artiklan 2 kohtaan, on käännetty virheellisesti.

Yliopistonlehtorit Jaakko Markus ja Juhana Riekkinen, Eduskunnan oikeusasiamies, Finnwatch ja Pohjois-Karjalan käräjäoikeus pitävät selvänä, että "public interest" olisi tullut asiayhteys huomioon ottaen kääntää direktiivin lopullisessa suomenkielisessä muotoilussa "yleiseksi mielenkiinnoksi" eikä "yleiseksi eduksi".

Eduskunnan oikeusasiamies, Finnwatch ja Pohjois-Karjalan käräjäoikeus huomauttavat, että yleisellä edulla on kotimaisessa lainsäädännössä vakiintunut sisältönsä, joka ei liity nyt kysymyksessä olevaan asiayhteyteen.

3.2.2 Väärinkäyttöön perustuva oikeudenkäynti

Yliopistonlehtorit Jaakko Markus ja Juhana Riekkinen huomauttavat, että väärinkäyttöön perustuva oikeudenkäynti on jokseenkin laajempi ilmiö kuin julkista keskustelua vaientava häirintäkanne.

Yliopistonlehtorit Jaakko Markus ja Juhana Riekkinen esittävät, että lakiehdotuksessa voitaisiin korvata esitetyn määritelmän neljä ensimmäistä sanaa esimerkiksi sanoilla "julkista keskustelua vaientavalla häirintäkanteella kannetta"

Eduskunnan oikeusasiamies ja Pohjois-Karjalan käräjäoikeus katsovat, että ehdotuksen perusteella väärinkäytössä olisi asiallisesti kysymys oikeudettomasta julkisen keskustelun vaientamisesta, estämisestä tai rajoittamisesta ja, että väärinkäytön määritelmään liittyisi käytännössä oikeudenkäynnin tarkoitukseen eli siis keskustelun hillitsemisen oikeutukseen kiinnittyvä tahallisuusvaatimus.

3.3 Selvästi perusteettoman kanteen hylkääminen 5 §

Medialiitto huomauttaa, että oikeudenkäymiskaaren sisältyy jo nykyisellään mahdollisuus selvästi perusteettoman kanteen hylkäämiseen.

3.4 Vakuus 6–10 §

Ulosottolaitos esittää harkittavaksi, että myös oikeudenkäynnin vastaajalle asettaisiin määräaika, jonka kuluessa hänen tulee saattaa vakuutta koskeva päätös ulosotossa vireille.

Ulosottolaitos katsoo, että ulosottomiehelle säädetyn ilmoitusvelvollisuuden kannalta on tärkeää, että tuomioistuimen vakuuden asettamisvelvollisuutta koskevassa päätöksessä on selkeästi yksilöity miten, mihin ja mihin mennessä ulosottomiehen tulee vakuuden asettamisesta ja hyväksymisestä ilmoittaa.

Ulosottolaitos huomauttaa, että kiinteistökiinnitykset toteutetaan panttikirjoin eikä panttikirjaa voida hyväksyä ulosotossa vakuudeksi.

Ulosottolaitos nostaa esille, että mietinnössä ehdotetaan, että vakuuden osalta noudatetaan, mitä ulosottokaaren 3 luvun 43–46 §:ssä säädetään. Ulosottolaitos kiinnittää huomiota siihen, edellyttääkö esitetty laki tältä osin muutostarpeita ulosottokaaren säännöksiin.

Ulosottolaitos esittää, että vakuuden tulisi olla voimassa pidempään kuin esitetyn lain 6 §:ssä on ehdotettu, jotta vakuuden tarkoitus kyetään toteuttamaan ja vastaajalle mahdollisesti tuomitut oikeudenkäyntikulut saadaan vakuudesta otettua.

3.5 Vastaajan tukeminen oikeudenkäynnissä 11 §

Eduskunnan oikeusasiamies ja Pohjois-Karjalan käräjäoikeus katsovat, ettei mie-tinnössä esimerkinomaisesti käytetyt työsuojeluviranomainen ja yhdenvertaisuus-valtuutettu oikeudenkäynnissä kuultavina tahoina ole paras mahdollinen esimerkki, sillä mainitut viranomaiset ovat lähtökohtaisesti oikeudenkäynnissä puolueettomia kuultavia eivätkä toisen osapuolen tukena.

Eduskunnan oikeusasiamies ja Pohjois-Karjalan käräjäoikeus katsovat, että ehdo-tusta, jonka mukaan lain 11 §:ssä tarkoitettu yhdistys tai muu yhteisö saisi esittää kysymyksiä asianosaisille ja todistajille tulisi asian jatkovalmistelussa pohtia tar-kemmin. Oikeudenkäynnin oikeudenmukaisuuden ja todistajien asianmukaisen kohtelun kannalta ei välttämättä olisi paras mahdollinen ratkaisu päästää mahdol-lisesti hyvinkin vahvalla agendalla varustettuja toimijoita suorittamaan todistajien kuulusteluja.

Eduskunnan oikeusasiamiehen ja Pohjois-Karjalan käräjäoikeuden mukaan rekiste-röimättömien yhdistysten ei tulisi kuulua lain soveltamisalaan, koska ne eivät ole oikeushenkilöitä ja koska rekisteröimättömien yhdistysten oikeudellinen olemus ja vastuu on epämääräinen.

Eduskunnan oikeusasiamies ja Pohjois-Karjalan käräjäoikeus huomauttavat, että on olemassa säätiöitä, joiden nimenomainen tarkoitus on edistää avoimuutta ja julkista keskustelua. Säätiöt eivät kuitenkaan ole yhteisöjä, joten ne jäävät luonnostellun pykälän soveltamisalan ulkopuolelle, mikäli säätiöitä ei mainita pykälässä erikseen.

Eduskunnan oikeusasiamiehen ja Pohjois-Karjalan käräjäoikeuden mukaan ehdo-tuksessa tulisi antaa tarkemmat suuntaviivat tuomarin harkinnalle siitä, milloin yhdistyksellä tai muulla yhteisöllä olisi mahdollisuus osallistua oikeudenkäyntiin.

Eduskunnan oikeusasiamies ja Pohjois-Karjalan käräjäoikeus huomauttavat, että kansainvälisillä yhteisöillä saattaa olla vastaajan tukemisessa ja erityisasian-tuntemuksen tarjoamisessa kanteiden arvioimiseksi enemmän annettavaa mahdol-lisissa oikeudenkäynneissä kuin esimerkiksi kotimaisilla ammattiyhdistyksillä.

3.6 Häirintäkannemaksu 12–13 §

Finnwatch kannattaa esitystä häirintäkannemaksusta.

Suomen luonnonsuojeluliitto katsoo, että häirintämaksun olemassaolo kertoo asian olevan yleisesti ottaen tärkeä.

Eduskunnan oikeusasiamies ja Syyttäjälaitos huomauttavat, etteivät tuomioistuimet tuskin kovin hanakasti tuomitse maksuja omasta aloitteestaan, joten käytännössä maksuun tuomitseminen lienee kiinni yksityishenkilön vaatimuksen esittämisestä.

Yliopistonlehtorit Jaakko Markus ja Juhana Riekkinen pitävät tarkoituksenmukaisena, että toimivalta määrätä häirintäkannemaksu kuuluu pääasian käsittelevälle tuomioistuimelle eikä muulle taholle.

Yliopistonlehtorit Jaakko Markus ja Juhana Riekkinen katsovat häirintäkannemaksun täyttävän direktiivin 15 artiklan vaatimukset ja huomauttavat, että oikeusjärjestelmässä on muita samankaltaisia seuraamusmaksuja.

3.6.1 Häirintäkannemaksun määrä

Eduskunnan oikeusasiamies, Syyttäjälaitos, Helsingin käräjäoikeus, Finnwatch, Amnesty International, professori Tuula Linna ja Suomen luonnonsuojeluliitto katsovat, että häirintäkannemaksun yläraja ei ole riittävän suuri.

Pohjois-Karjalan käräjäoikeus pitää tarpeellisena, että jatkovalmistelussa pohditaan häirintäkannemaksun enimmäismäärää.

Helsingin käräjäoikeus, Amnesty International ja Syyttäjälaitos nostavat esille, että säädetyn seurauksen on oltava tehokas, oikeasuhtainen ja varoittava sekä preventiivinen häirintäkanteiden torjumiseksi.

Eduskunnan oikeusasiamies, Syyttäjälaitos, Helsingin käräjäoikeus, Amnesty International, Finnwatch ja professori Tuula Linna katsovat, että häirintäkannemaksun ylärajaa ei voida pitää riittävänä pelotteena häirintäkanteista luopumiseen taloudellista valtaa omaaville toimijoille sekä monikansallisille ja vakavaraisille yrityksille.

Helsingin käräjäoikeus katsoo, ettei maksun määrittämisestä mahdollisesti seuraava mainehaitta välttämättä ole kanteen nostajalle merkittävä tekijä ja katsoo, ettei ole ylipäänsä tarkoituksenmukaista säätää oikeussuojakeinoista, joilla ei ole tosiasiallista merkitystä.

Amnesty International huomauttaa, seuraamusten on oltava suhteessa kantajan resursseihin.

Professori Tuula Linna pitää häirintäkannemaksun alarajaa sopivana.

Lausunnonantajien ehdotukset häirintäkannemaksun määrästä

Professori Tuula Linna ehdottaa maksu porrastamista siten, että painavasta syyistä maksun määrä voisi olla esimerkiksi 50 000 euroa ja jos sama tahonostaa SLAPP-kanteita toistuvasti, joka kerrasta korotettuna.

Finnwatchin mukaan ehdotettua ylärajaa tulisi nostaa ja/tai sitoa maksukykyyn.

Helsingin käräjäoikeus katsoo, että esimerkiksi 10 miljoonan euron maksulla voisi olla todellista preventiivistä vaikutusta.

3.6.2 Ne bis in idem -kiellon merkitys

Eduskunnan oikeusasiamies, Syyttäjälaitos, Pohjois-Karjalan käräjäoikeus, Keski-Suomen käräjäoikeus, Kanta-Hämeen käräjäoikeus ja yliopistonlehtorit Jaakko Markus ja Juhana Riekkinen pitävät tarpeellisena, että jatkovalmistelussa pohditaan häirintäkannemaksun suhdetta kaksoisrangaistavuuden kieltoon.

Yliopistonlehtorit Jaakko Markus ja Juhana Riekkinen huomauttavat, ettei mie-tinnössä ole arvioitu, täyttäisikö häirintäkannemaksu EIS 6(3) artiklan soveltamis-alaa määrittävät Engel-kriteerit ja muodostaisi rikosoikeudellisen seuraamuksen. Jaakko Markus ja Juhana Riekkinen katsovat, että jatkovalmistelussa on syytä har-kita, tuleeko ehdotettua menettelysääntelyä muuttaa siinä tapauksessa, että häirintäkannemaksun arvioidaan täyttävän Engel-kriteeristön. Häirintäkanteen nos-taminen voi täyttää eräiden rikosten tunnusmerkistön.

Professori Tuula Linna katsoo, että häirintäkannemaksu saattaa olla ne bis in idem -kiellon alainen.

Eduskunnan oikeusasiamies, Syyttäjälaitos ja Amnesty International kiinnittävät huomiota siihen, että häirintäkannemaksu saattaa joissain tilanteissa estää myö-hemmän rikosoikeudellisen menettelyn ja seuraamuksen tuomitsemisen sellaisesta rikoksesta, johon kantaja on syyllistynyt perusteettoman kanteen nostamisellaan, koska häirintäkannemaksu muodostaa rangaistusluontoisen seuraamuksen.

Eduskunnan oikeusasiamies, Syyttäjälaitos sekä yliopistonlehtorit Jaakko Markus ja Juhana Riekkinen huomauttavat, että mikäli kantaja joutuu vastaamaan enintään 10 000 euron suuruiseen häirintäkannemaksua koskevaan vaatimukseen, saattaa hän välttyä myöhemmältä rikosprosessilta ja rikosvastuulta.

Eduskunnan oikeusasiamies ja Syyttäjälaitos nostavat esiin, että rikosvastuun kautta kantaja voidaan tuomita vankeusrangaistukseen tai enintään 850 000 euron yhteisösakokoon. Asian jatkovalmistelussa tulisi tavalla tai toisella huomioidaan se tilanne, että kanteen nostamisella on syyllistytty sen laatuiseen rikokseen, jonka seuraamuksilta ei tule välttyä vain rangaistusluontoisella häirintäkannemaksulla.

Professori Tuula Linna ehdottaa, että asia tulisi ratkaista, kuten Ruotsissa niin, että maksua ei tuomita, jos asiassa on annettu rikosasiassa tuomio. Jos rikosasia on pantu vireille, häirintämaksun määräämistä tulisi lykätä. Tuula Linna katsoo, että edellä ehdotettu sääntely olisi selkeämpi kuin mietinnön 2.2 §, jonka mukaan lakia ei sovelleta rikosasioissa eikä syyteasian yhteydessä käsiteltävän rikoksesta johtuvan yksityisoikeudellisen vaatimuksen käsittelyssä.

Professori Tuula Linna katsoo, että jatkovalmistelussa voidaan myös harkita OK 14 luvun 7 §:n mukaisen järjestyssakon soveltamisalan laajentaminen koskemaan SLAPP-kanteiden (ja kverulanttikanteiden) vireillepanoa. Nykyisin järjestyssakkoa ei voitane määrätä SLAPP-kannetilanteessa. Linna katsoo tosin ne bis in idem -kiellon kannalta ongelmalliseksi, että OK 14:7.3:n mukaan seuraamuksen määrääminen ei estä nostamasta syytettä samasta teosta, jos siitä on muualla laissa säädetty rangaistus. Linnan mukaan olisi aiheellista harkita tämän säännöksen muuttamista.

Syyttäjälaitos katsoo, että voisi olla parempi, jos häirintäkannemaksua ei säädettäisi voimaan rangaistusluontoisena seuraamuksena, vaan kysymyksessä olisi esimerkiksi jonkinlainen uusi peruste kärsimysperusteiselle vahingonkorvaukselle.

Yliopistonlehtorit Jaakko Markus ja Juhana Riekkinen toteavat nimen ”häirintäkannemaksu” olevan ongelmallinen. Rangaistusluonteiset eli moitteen sisältävät seuraamusmaksut on erotettava maksuista, jotka toimivat vastikkeina julkisista suoritteista. Siksi on johdonmukaista käyttää lainsäädännössä termiä seuraamusmaksu. Tähän nähden parempi termi voisi olla ”seuraamusmaksu häirintäkanteen nostamisesta” tai yksinkertaisesti ”seuraamusmaksu”.

3.6.3 Uhrin oikeus vahingonkorvaukseen

Suomen luonnonsuojeluliitto katsoo, että häirintäkannemaksun lisäksi tulisi harkita vahingonkorvausten mahdollisuutta häirintäkanteiden uhreille.

Yliopistonlehtorit Jaakko Markus ja Juhana Riekkinen katsovat perustelluksi, ettei direktiivin velvoitteiden täytäntöönpanossa ole valittu vahingonkorvausta tai ratkaisun julkaisemista.

Finnwatch katsoo, että hallituksen esityksen jatkotyöstössä tulisi selvittää mahdollisuutta tuomita SLAPP-kanteen kantaja maksamaan vastaajalle vahingonkorvausta ilman, että vastaaja panee vahingonkorvauskanteen itse vireille.

Amnesty International katsoo, että häirintäkanteiden uhreille tulisi taata mahdollisuus vahingonkorvaukseen, joka tulee ymmärtää täysimääräisenä korvauksena vahingoista, mukaan lukien aineelliset ja aineettomat vahingot. Tässä yhteydessä tulee myös selventää, että vahingonkorvausvaatimus on voimassa ilman erillisen muodollisen vaatimuksen teon tarvetta.

4 Muuta mietinnöstä

4.1 Tiedottaminen

Oikeuspalveluvirasto katsoo, että sen tehtäväksi sopii huonosti sellainen asianosaisia palveleva tiedottaminen, johon SLAPP-direktiivin artiklassa veloitetaan.

Ihmisoikeuskeskus on valmis arvioimaan kyseisen tiedotustehtävän soveltuvuutta sen toimintaan, jos tehtävän hoitamista varten osoitetaan riittävät resurssit.

Ihmisoikeuskeskus korostaa, että vaikka tiedotustehtävä on arvioitu rajalliseksi, on sen järjestämiseen ja ajantasaiseen hoitamiseen kohdistettava asianmukaiset resurssit toteuttavasta tahosta riippumatta. Kyse on mahdollisten SLAPP-kanteiden uhrien kannalta merkittävästä asiasta.

Suomen Asianajajat pitää tärkeänä, että SLAPP-kanteiden kohteeksi joutuneille on tarjolla oikeudellista neuvontaa ja tukea.

4.2 Koulutus

Ihmisoikeuskeskus katsoo, että SLAPP-kanteiden torjumiseksi olennaista on varmistaa erilaisten tukitoimien saatavuus ja ilmiön tunnistaminen esimerkiksi sisällyttämällä se keskeisten viranomaisten koulutukseen.

Medialiitto pitää tärkeänä, että esitutkintaviranomaisten riittävästä tietotaidosta huolehditaan julkisen keskustelun vaientamistarkoituksessa tehtyjen rikosilmoitusten käsittelyssä ja esimerkiksi toimittajiin kohdistuvien uhkien riittävässä priorisoinnissa.

Suomen journalistiliitto katsoo, että kansallisen oikeusjärjestelmän kykyä tunnistaa häirintäkanteet, punnita kantajan ja vastaajan oikeuksia keskenään sekä ymmärrystä oikeuden väärinkäytöstä tulisi kehittää.

Suomen Asianajajat katsoo, että viranomaisten ja tuomioistuinten koulutuksessa tulee painottaa SLAPP-ilmiön tunnistamista ja perus- ja ihmisoikeuslottuvuuksia.

Suomen Asianajajat tuo esille olevansa valmis ottamaan osaltaan vastuuta siitä, että kansalliset asianajajat koulutetaan SLAPP-ilmiöstä ja siihen liittyvistä mahdollisista erityissäännöksistä, sillä asianajajat ovat keskeisessä asemassa arvioitaessa kanteiden perusteltavuutta ja avustamassa asiakkaita SLAPP-kanteiden tunnistamisessa ja torjumisessa.

4.3 Sääntelyn voimaantulo ja toimeenpano

Suomen tuomariliitto pyytää, että jatkovalmistelussa lakiin lisätään yksiselitteinen voimaantulosäännös.

Suomen Asianajajat katsoo, että ehdotetun lain suorien ja vahvojen perus- ja ihmisoikeusliityntöjen vuoksi lainsäädäntömuutosten vaikutuksia perus- ja ihmisoikeuksiin tulisi seurata systemaattisesti täytäntöönpanon jälkeen.

4.4 Muuta

Suomen luonnonsuojeluliitto katsoo, että häirintään on lukuisia muitakin keinoja kuin häirintäkanteet. Ne ovat vaientamisyriityksistä vain pieni osajuokko.

Finnwatch pitää tarpeellisena käynnistää selvitys kansallisen lisäsääntelyn tarpeesta, ellei soveltamisalaa jatkovalmistelussa laajenneta.

Oksiala-Mäki-Petäjä Kirsi esittää pohdittavaksi, miten yksityiset tai yrityksen vakuutukset kattavat SLAPP-kanteita ja niistä aiheutuneita oikeudenkäyntimaksuja ja -kuluja ja mahdollisia häirintäkannemaksuja.

Vihavainen One esittää laadittavaksi selkokiellisen määritelmän perusteettomalle kanteelle.

Medialiitto katsoo, että lainsäädännössä tulee pyrkiä huolehtimaan mahdollisimman esteettömästä tiedonkulusta kaikkien julkisen keskustelun osapuolten välillä.

5 Muita kehittämideoita

Yliopistonlehtorit Jaakko Markus ja Juhana Riekkinen esittävät, että esitutkintalain uudistustarvetta on syytä tarkastella myöhemmässä lainvalmistelussa.

Professori Tuula Linna ehdottaa käynnistettäväksi erillisen hankkeen erilaisen oikeudenkäynnin väärinkäyttötapausten sääntelemiseksi, jolloin myös sarjavalitukset voitaisiin saada nykyistä paremmin kuriin. Tuomioistuinten resurssit ovat rajalliset, ja ne tulisi käyttää juttuihin, joissa aidosti on kysymys oikeussuojan tarpeesta.

Medialiitto katsoo, että journalistisen työn turvallisuuden tuleekin kiinnittää huomiota lakiehdotuksen ulkopuolisilla tavoilla. Keskeistä on ensinnäkin huolehtia ammattimaisen median toimintaedellytyksistä siten, että ne kykenevät panostamaan uhkiin varautumiseen mm. kouluttamalla henkilöstöään, rakentamaan mekanismeja häirinnän torjumiseksi ja tukemaan häirinnän kohteeksi joutuneita työntekijöitään. Toimittajien järjestöjä on tarvittaessa tuettava julkisin varoin, jotta pystytään tukemaan myös niitä häirinnän kohteeksi joutuvia toimittajia, jotka eivät toimi media-alan työsuhteissa.

Suomen journalistiliitto ehdottaa, että ellei lakiehdotuksen soveltamisalaa laajenneta rikosoikeudellisiin ja kansallisiin tapauksiin, voitaisiin lainsäädäntöön lisätä tämän esityksen 11 §:a vastaava selkeä mahdollisuus saada tukea yhteisöltä, jonka tarkoituksena on suojella tai edistää julkiseen keskusteluun osallistuvien henkilöiden oikeuksia. Tämä edistäisi direktiivin tavoitetta ja tukisi sananvapautta myös kotimaassa. Tuen mahdollisuus tulisi ulottaa koskemaan erityisesti myös sananvapausrikoksia. Lisäksi tulisi kiinnittää erityistä huomiota tämän tyyppisten asioiden viivytyksettömyyden käsittelyyn.

Oikeusministeriö
PL 25
00023 Valtioneuvosto
www.oikeusministerio.fi

Justitieministeriet
PB 25
00023 Statsrådet
www.justitieministeriet.fi

ISSN 2490-1172 (PDF)
ISBN 978-952-400-469-5 (PDF)